

Nr 7

Utlåtande i anledning av väckt motion om sänkning av myndighetsåldern.

Första lagutskottet har behandlat en i andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 34, av herr *Jansson m. fl.* I motionen hemställes att riksdagen måtte besluta att hos Kungl. Maj:t hemställa om förslag till 1968 års riksdag till sådan ändring i föräldrabalken, att den civilrättsliga myndighetsåldern sänkes till 18 år.

Motiveringen till motionärernas hemställan återfinnes i motionen II: 4, till vilken utskottet torde få hänvisa.

Tidigare riksdagsbehandling

Frågan om en sänkning av myndighetsåldern har under senare år vid ett flertal tillfällen i anledning av motioner varit föremål för riksdagens behandling. I ett av första lagutskottet i ämnet år 1963 avgivet utlåtande, nr 18, har lämnats redogörelse för bl. a. gällande bestämmelser och tidigare riksdagsbehandling samt vissa uttalanden av författningsutredningen. I dessa hänseenden torde utskottet få hänvisa till nämnda utlåtande. Utskottet får vidare erinra om att spørsmålet om myndighetsåldern behandlats av utskottet i utlåtande nr 31 år 1964, nr 5 år 1965 och nr 7 år 1966. I dessa uttalanden har utskottet hemställt att de i ämnet väckta motionerna icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd. Härvid har utskottet åberopat att ett ställningstagande måste föregås av undersökningar av reformens verkningar. Utlåtandena har godkänts av riksdagen. I utlåtandet till 1966 års riksdag har utskottet jämväl erinrat om att utredningsuppgiften anförtrotts förmynderskapsutredningen.

I sammanhanget må anmärkas att riksdagen under 1965 års höstsession slutligt antagit förslag till grundlagsändring innebärande att rösträtt vid val till riksdagens andra kammare skall tillkomma den som under senast föregående kalenderår uppnått 20 års ålder. Motioner om sänkning av rösträttsåldern till 18 år har i enlighet med förslag av konstitutionsutskottet (KU 1966: 5, 1967: 3) avslagits av 1966 och 1967 års riksdagar.

Förmynderskapsutredningen

Kungl. Maj:t tillkallade i december 1964 särskilda sakkunniga för att verkställa en översyn av förmynderskapslagstiftningen. De sakkunniga har antagit benämningen *förmynderskapsutredningen*. I direktiven för utredningen framhöll departe-

mentschefen bl. a. att myndighetsåldern utgjorde en huvudfråga när det gällde förmynderskapslagstiftningens reformering samt att översynen borde ske i samråd med representanter från de övriga nordiska länderna.

Utredningen har den 9 januari 1967 avgivit ett delbetänkande (stencil Ju 1967:1), som avser frågorna om en sänkning av myndighetsåldern och om olika former av omyndighet. Utredningen föreslår att myndighetsåldern skall fastställas till 20 år.

I denna del anför utredningen bl. a. följande:

Utredningen har vid övervägande av skälen för och emot en sänkning av myndighetsåldern kommit till den uppfattningen att ett i förhållande till gällande rätt tidigare inträde av full civilrättslig frihet är väl motiverat. Samhällsutvecklingen har gått mot en självständigare ekonomisk ställning hos ungdomen. Allt fler ungdomar försörjer sig själva före 21 års ålder. Bland annat på grund härav inträder en tidigare familjebildning, vilket i sin tur medför ett tidigare lämnande av föräldrahemmet. Behov av ökad ekonomisk frihet har härigenom framträtt allt starkare. Den ofta intensiva debatten om ekonomiska ting — såväl privatekonomiska som samhälls-ekonomiska — har jämsides med förändringen av ungdomens förhållanden bidragit till att dagens ungdomar utvisar ett ökat intresse för och därmed större förtrogenhet med ekonomiska problem. Den risk för onödigt och betungande skuldsättning som en sänkning av myndighetsåldern påstås komma att medföra torde, i vart fall vid en måttlig sänkning av myndighetsåldern, icke böra överdrivas.

— — — En sänkning av myndighetsåldern torde emellertid ske med iakttagande av viss varsamhet. Förtjänt av särskilt beaktande är att samma myndighetsålder bör råda i de nordiska länderna. Vid överläggningar med representanter för Danmark, Finland och Norge har framkommit att enighet icke synes kunna uppnås om en så stor sänkning som till 18 eller 19 år. Från dansk och norsk sida har däremot uttalats sympati för en sänkning av myndighetsåldern till 20 år, förutsatt att det sker i alla de nordiska länderna. Från finländsk sida har förklarats att man icke finner tillräckliga skäl föreligga för en sänkning av gällande myndighetsålder men att, om denna sänkes till 20 år i de övriga nordiska länderna, man med hänsyn till önskvärdheten av gemensam nordisk myndighetsålder sannolikt kommer att föreslå en motsvarande sänkning av myndighetsåldern i Finland. Utredningen har vid sina överväganden kommit fram till att myndighetsåldern bör sänkas med ett år eller alltså till fyllda 20 år, men ej mera.

Den föreslagna sänkningen för med sig att även äktenskapsåldern för man bör sänkas till 20 år. Dessutom kommer inträdet av full testationsfrihet och tidpunkten för vårdnadens upphörande att behöva anpassas till en sänkt myndighetsålder. Det samma gäller de av vårdnaden avhängiga rättigheterna, såsom utövandet av giftomannaskap m. m. Huruvida andra åldersgränser anses skola ändras torde få övervägas vid den fortsatta behandlingen av utredningens förslag. Bland de gränser som kan ifrågasättas bli jämkade må nämnas privaträttsligt såväl som offentligrättsligt bestämda gränser för utfående av underhåll och därmed jämförliga understöd. Vidare kan pekas på bl. a. den i rättegångsbalken fastställda gränsen för rätten till tillträde till domstols förhandling, rusdrycksförsäljningsförordningens åldersgräns för utminuterung av rusdrycker m. fl.

En sänkning av myndighetsåldern till 20 år kommer att medföra att myndighet inträder under det år, varunder de flesta manliga ungdomar enligt värnpliktsutredningens framlagda förslag kommer att fullgöra sin första värnpliktstjänstgöring. Den föreslagna sänkningen kommer även att möjliggöra en fullständig anpassning av rösträttsåldern till myndighetsåldern.

Utskottet

I förevarande motion hemställs om sådan ändring i föräldrabalken, att den civilrättsliga myndighetsåldern sänks till 18 år. Motionärernas hemställan anknyter till ett i annan motion framfört motsvarande yrkande rörande bl. a. rösträttsåldern, vilken motion nyligen avslagits av riksdagen. Som skäl för en sänkning av myndighetsåldern åberopas, huvudsakligen i likhet med vad som förekommit då samma fråga tidigare behandlats i riksdagen, bl. a. att nutidens ungdom jämfört med tidigare generationer har större kunskaper i samhällsfrågor samt att samhällsutvecklingen medfört att ungdomen redan vid 18 års ålder i flera hänseenden åläggs samma förpliktelser och ansvar som de äldre medborgarna.

Såsom framgår av vad ovan redovisats har förmynderskapsutredningen helt nyligen avgivit ett betänkande, vari föreslås att myndighetsåldern skall fastställas till 20 år. Betänkandet är föremål för remissbehandling. I avbidan på remissbehandlings slutförande och Kungl. Maj:ts ställningstagande anser utskottet att något initiativ från riksdagens sida med anledning av motionen icke bör ifrågakomma.

Med hänvisning härtill får utskottet hemställa,

att förevarande motion, II: 34, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 21 februari 1967

På första lagutskottets vägnar:

INGRID GÄRDE WIDEMAR

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herr Erik Svedberg, fröken Mattson, herrar Hjorth, Arvidson, Ernulf, Svanström, fru Lilly Ohlsson och herr Lidgard;

från andra kammaren: fru Gärde Widemar, fru Johansson*, herr Svensson i Vä, fröken Berggren, herr Gustafsson i Borås, fröken Andersson i Strängnäs, fru Lindkvist och fru Heurlin.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.